

LECTIO XLIII: Η ΟΡΓΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

LECTIO XLIII: Η ΟΡΓΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Num ad hostem veni et captiva in castris tuis sum? In hoc me longa vita et infelix senecta traxit, ut primum exsulem deinde hostem te viderem? Qui potuisti populari hanc terram, quae te genuit atque aluit? Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? Quamvis infesto et minaci animo perveneras, cur, cum in conspectu Roma fuit, tibi non succurrit: «intra illa moenia domus ac penates mei sunt, mater coniunx liberique»? Ergo ego nisi peperissem, Roma non oppugnaretur; nisi filium haberem, libera in libera patria mortua essem. Ego nihil iam pati possum nec diu miserrima futura sum: at contra hos, si pergis, aut immatura mors aut longa servitus manet.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XLIII

Μήπως έχω έλθει σε εχθρό και είμαι αιχμάλωτη στο στρατόπεδό σου; Σε τέτοιο σημείο με έσυρε η μακροζωία και τα δύστυχα γηρατειά (μου) ώστε να σε δω πρώτα εξόριστο (κι) έπειτα εχθρό; Πώς μπόρεσες να λεηλατήσεις αυτή τη χώρα η οποία σε γέννησε και σε ανέθρεψε; Δεν σου πέρασε η οργή όταν περνούσες τα σύνορα της πατρίδας; Παρ' όλο που είχες έλθει με εχθρική και απειλητική διάθεση, γιατί, όταν είδες τη Ρώμη, δεν σου ήρθε στο μυαλό: «Μέσα σ' εκείνα τα τείχη βρίσκονται το σπίτι και οι εφέστιοι θεοί μου, η μητέρα, η σύζυγος και τα παιδιά (μου)»; Εγώ λοιπόν αν δεν (σε) είχα γεννήσει, η Ρώμη δεν θα πολιορκείτο' αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα ελεύθερη σε ελεύθερη πατρίδα. Εγώ τίποτε πια δεν μπορώ να πάθω, ούτε πρόκειται να είμαι για πολύ καιρό τόσο δυστυχισμένη: όμως αντίθετα αυτούς, αν συνεχίσεις, τους περιμένει ή πρόωρος θάνατος ή μακρόχρονη σκλαβιά.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XLIII

1. **veni**: οριστική παρακειμένου α' ενικό πρόσωπο [εδώ]
: ίδιος τύπος στην προστακτική ενεστώτα β' ενικό πρόσωπο.
2. **Primum**: παραθετικά: (prae) - prius - primum & primo.
3. **ingredienti**: συνημμένη χρονική μετοχή στο tibi• δηλώνει το σύγχρονο.
4. **tibi**: δοτική προσωπική ηθική & υποκείμενο μετοχής.
5. **quamvis + οριστική**: παραχωρητική πρόταση, η σύνταξη αυτή αποτελεί χρήση ποιητική και μετακλασική (αναλογικά και το quamquam).
6. **cum...fuit**: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση• εισάγεται με τον καθαρά χρονικό cum.

7. reperissem: μετοχή μέλλοντα pariturus.
8. **lībera**: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο του essem (ego).
9. **līberā (patria)**: επιθετικός προσδιορισμός.
10. futura sum: ενεργητική περιφραστική συζυγία.
11. liberi -orum, moenia -ium: τα ουσιαστικά δεν σχηματίζουν ενικό αριθμό.
12. senecta -ae: το ουσιαστικό δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

num: ερωτηματικό μόριο = μήπως;

ad: πρόθεση + αιτιατική = σε.

hostem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού hostis, hostis, γ' κλίση αρσενικό = ο εχθρός.

veni: α' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος venio, veni, ventum, venīre 4 = έρχομαι.

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

captiva: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους του δευτεροκλίτου επιθέτου captivus, -a, -um = αιχμάλωτος, -η, -ο (δεν διαθέτει παραθετικά).

in: πρόθεση + αφαιρετική (εδώ) = σε.

castris: αφαιρετική πληθυντικού του ουσιαστικού castra -orum, β' κλίση ουδέτερο = το στρατόπεδο (στον ενικό castrum -i = το φρούριο).

tuis: αφαιρετική πληθυντικού ουδετέρου γένους της κτητικής αντωνυμίας β' προσώπου για έναν κτήτορα tuus, -a, -um = ο δικός, -ή, -ό σου.

sum: α' ενικό οριστικής ενεστώτα του ανωμάλου ρήματος sum, fui, -, esse = είμαι.

in: πρόθεση + αιτιατική (εδώ) = σε.

hoc: αιτιατική ενικού ουδετέρου γένους της δεικτικής αντωνυμίας hic, haec, hoc = αυτός, -ή, -ό.

me: αιτιατική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου ego = εγώ.

longa: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους θετικού βαθμού του δευτεροκλίτου επιθέτου longus, -a, -um = μακρόχρονος, -η, -ο.

vita: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού vita -ae, α' κλίση, θηλυκό = η ζωή.

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

infelix: ονομαστική ενικού, θηλυκού γένους του τριγενούς και μονοκατάληκτου τριτοκλίτου επιθέτου infelix, infelix, infelix (γεν: infelicis) = δυστυχισμένος, -η, -ο.

senecta: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού senecta -ae, α' κλίση, θηλυκό = τα γηρατειά (singulare tantum).

trahit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος traho, traxi, tractum, trahere 3 = τραβώ, σύρω.

ut: εδώ συμπερασματικός σύνδεσμος = ώστε.

primum: χρονικό επίρρημα = πρώτα. (Παραθετικά: prae/prius/primum ή primo)

exsulem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *exsul*, *exsulis*, γ' κλίση, αρσενικό = ο εξόριστος.

deinde: χρονικό επίρρημα = έπειτα.

hostem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *hostis*, *hostis*, γ' κλίση, αρσενικό = ο εχθρός.

te: αιτιατική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας, β' προσώπου *tu* = εσύ.

viderem: α' ενικό υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος *video*, *vidi*, *visum*, *vidēre 2* = βλέπω.

qui: ερωτηματικό επίρρημα = πώς;

potuisti: β' ενικό οριστικής παρακειμένου του ανωμάλου ρήματος *possum*, *potui*, -, *posse* = μπορώ.

populari: απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος *populor*, *populatus sum*, *populāri 1* αποθετικό = λεηλατώ.

hanc: αιτιατική ενικού θηλυκού γένους της δεικτικής αντωνυμίας *hic*, *haec*, *hoc* = αυτός, -ή, -ό.

terram: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *terra -ae*, α' κλίση, θηλυκό = η γη, η χώρα.

quae: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους της αναφορικής αντωνυμίας *qui*, *quae*, *quod* = ο οποίος, -α, -ο.

te: αιτιατική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας, β' προσώπου *tu* = εσύ.

genuit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος *gigno*, *genui*, *genitum*, *gignēre 3* = γεννώ.

atque: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

aluit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος *alo*, *alui*, *alutum/alitum*, *alēre 3* = τρέφω.

non: αρνητικό μόριο = όχι, δεν.

tibi: δοτική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας, β' προσώπου *tu* = εσύ.

ingredienti: δοτική ενικού αρσενικού γένους της μετοχής ενεστώτα του ρήματος *ingredior*, *ingressus sum*, *ingredi** 3 αποθετικό = εισβάλλω.

fines: αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού *finis*, *finis*, γ' κλίση αρσενικό = το τέλος, το σύνορο.

patria: γενική ενικού του ουσιαστικού *patria -ae*, α' κλίση, θηλυκό = η πατρίδα.

ira: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *ira -ae*, α' κλίση, θηλυκό = η οργή.

cecidit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος *cado*, *cecidit*, *casum*, *cadere* 3 = πέφτω.

quamvis: παραχωρητικός σύνδεσμος = αν και, παρόλο που.

infesto: αφαιρετική ενικού αρσενικού γένους θετικού βαθμού του δευτεροκλίτου επιθέτου *infestus*, -a, -um = εχθρικός, -ή, -ό.

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

minaci: αφαιρετική ενικού, αρσενικού γένους θετικού βαθμού του τριγενούς και μονοκατάληκτου τριτοκλίτου επιθέτου *minax*, *minax*, *minax* (γεν: *minacis*) = απειλητικός, -ή, -ό.

animo: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *animus* -i, β' κλίση, αρσενικό = η ψυχή.

perveneras: β' ενικό οριστικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής του ρήματος *pervenio*, *perveni*, *perventum*, *perveniēre* 4 = φθάνω.

cur: ερωτηματικό επίρρημα = γιατί;

cum: χρονικός σύνδεσμος = όταν.

in: πρόθεση + αφαιρετική (εδώ) = σε.

conspectu: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *conspectus* -us, δ' κλίση, αρσενικό = η θέα, η όψη.

Roma: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *Roma* -ae, α' κλίση, θηλυκό = η Ρώμη (Ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό).

fuit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου του ανωμάλου ρήματος *sum*, *fui*, -, *esse* = είμαι.

tibi: δοτική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας, β' προσώπου *tu* = εσύ.

non: αρνητικό μόριο = όχι, δεν.

succurrit: γ' ενικό οριστικής παρακειμένου ενεργητικής φωνής του ρήματος *succurrit*, *succurrit*, *succursum*, *succurrere* 3+ δοτική προσώπου = έρχεται στο μυαλό.

intra: πρόθεση + αιτιατική = μέσα.

illa: αιτιατική πληθυντικού ουδέτερου γένους της δεικτικής αντωνυμίας *ille*, *illa*, *illud* = εκείνος, -η, -ο.

moenia: αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού *moenia* -ium, γ' κλίση, ουδέτερο = τα τείχη (*plurale tantum*).

domus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *domus*, *domus*, δ' κλίση, θηλυκό = το σπίτι.

ac: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

penates: ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού penates -ium, γ' κλίση, αρσενικό = οι θεοί του σπιτιού, οι εφέστιοι θεοί (plurale tantum).

mei: ονομαστική πληθυντικού αρσενικού γένους της κτητικής αντωνυμίας α' προσώπου για έναν κτήτορα meus, -a, -um = ο δικός, -ή, -ό μου.

sunt: γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα του ανωμάλου ρήματος sum, fui, -, esse = είμαι.

mater: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού mater, matris, γ' κλίση, θηλυκό = η μητέρα (γενική πληθυντικού: matrum).

coniunx: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού coniunx, coniungis, γ' κλίση, αρσενικό και θηλυκό (εδώ θηλυκό) = η σύζυγος.

liberi: ονομαστική πληθυντικού του ουσιαστικού liberi -orum, β' κλίση, αρσενικό = τα παιδιά (plurale tantum).

-que: συμπλεκτικός σύνδεσμος (εγκλιτική λέξη) = και.

ergo: συμπερασματικός σύνδεσμος = επομένως, λοιπόν.

ego: ονομαστική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου ego = εγώ.

nisi: υποθετικός αποφατικός σύνδεσμος = αν δεν.

reperissem: α' ενικό υποτακτικής υπερσυντελικού ενεργητικής φωνής του ρήματος pario, peperit, partum, parēre* 3 = γεννώ (Μετοχή Μέλλοντα pariturus, -a, -um).

Roma: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού Roma -ae, α' κλίση, θηλυκό = η Ρώμη (Ως κύριο όνομα δεν διαθέτει πληθυντικό).

non: αρνητικό μόριο = όχι, δεν.

opprugnaretur: γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού παθητικής φωνής του ρήματος oppugno, -avi, -atum, -āre 1 = πολιορκώ.

nisi: υποθετικός αποφατικός σύνδεσμος = αν δεν.

filius: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού filius -ii (i), β' κλίση, αρσενικό = ο γιος (κλητική ενικού: fili).

haberem: α' ενικό υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος habeo, habui, habitum, habēre 2 = έχω.

libera: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους θετικού βαθμού του δευτεροκλίτου επιθέτου liber, libera, liberum = ελεύθερος, -η, -ο.

in: πρόθεση + αφαιρετική (εδώ) = σε.

libera: αφαιρετική ενικού θηλυκού γένους θετικού βαθμού του δευτεροκλίτου επιθέτου *liber, libera, liberum* = ελεύθερος, -η, -ο.

patria: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *patria* -ae α' κλίση, θηλυκό = η πατρίδα.

mortua: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους του δευτεροκλίτου επιθέτου *mortuus, mortua, mortuum*,

Στην πραγματικότητα πρόκειται για την μετοχή παρακειμένου του ρήματος *morior, mortuus sum, mori** 3 αποθετικό = πεθαίνω (μετοχή μέλλοντα: *moriturus, -a, -um*) η οποία λειτουργεί και ως επίθετο.

essem : α' ενικό υποτακτικής παρατατικού του ανωμάλου ρήματος *sum, fui, -, esse* = είμαι.

ego: ονομαστική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου *ego* = εγώ.

nihil: αιτιατική ενικού ουδετέρου γένους της αόριστης ουσιαστικής αντωνυμίας *nemo, nihil(nil)* = κανένας, κανένα τίποτε.

iam: χρονικό επίρρημα = πια, ήδη.

pati: απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος *patior, passus sum, pati** 3 αποθετικό = υπομένω.

possum: α' ενικό οριστικής ενεστώτα του ανωμάλου ρήματος *possum, potui, -, posse* = μπορώ.

neq: αντιθετικός σύνδεσμος = ούτε.

diu: χρονικό επίρρημα = για πολύ καιρό.

miserrima: ονομαστική ενικού, θηλυκού γένους, υπερθετικού βαθμού του δευτεροκλίτου επιθέτου *miser, misera, miserum*= δυστυχισμένος, -η, -ο.

futura sum: α' ενικό οριστικής ενεστώτα της ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας του ανωμάλου ρήματος *sum, fui, -, esse* = είμαι, υπάρχω.

at: αντιθετικός σύνδεσμος = αλλά.

contra: τροπικό επίρρημα = αντίθετα.

hos: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικού γένους της δεικτικής αντωνυμίας *hic, haec, hoc* = αυτός, -ή, -ό.

si: υποθετικός σύνδεσμος = αν.

pergis: β' ενικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος *pergo, perrexi, perrectum, pergere* 3 = συνεχίζω.

aut.....aut: διαζευκτικός σύνδεσμος = ή...ή, είτε...είτε.

immatura: ονομαστική ενικού, θηλυκού γένους του δευτεροκλίτου επιθέτου *immaturus*, -a, um = πρόωρος, -η, -ο (το επίθετο δεν σχηματίζει παραθετικά, καθώς δηλώνει αρνητική έννοια)

mors: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *mors, mortis*, γ' κλίση, θηλυκό = ο θάνατος.

longa: ονομαστική ενικού θηλυκού γένους θετικού βαθμού του δευτεροκλίτου επιθέτου *longus*, -a, um = μακρόχρονος, -η, -ο.

servitus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *servitus, servitutis*, γ' κλίση, θηλυκό = η σκλαβιά.

manet: γ' ενικό οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος *maneo, mansi, mansum, manēre 2* = περιμένω.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ κλίση

vita -ae: θηλυκό

terra -ae: θηλυκό

patria -ae: θηλυκό

Roma -ae: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)

senecta -ae θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)

ira -ae: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)

Β΄ κλίση

castrum -i: ουδέτερο

animus -i: αρσενικό

liberi -orum: αρσενικό (δεν έχει ενικό)

filii -ii (i): αρσενικό

Γ΄ κλίση

hostis -is: αρσενικό

exsul -is: αρσενικό

finis -is: αρσενικό

moenia -ium: ουδέτερο (δεν έχει ενικό)

penates -ium: αρσενικό (δεν έχει ενικό)

mater -tris: θηλυκό

coni(u)x -(n)gis: αρσενικό και θηλυκό

mors -rtis: θηλυκό

servitus -utis: θηλυκό

Δ΄ κλίση

conspectus -us: αρσενικό

domus -us: θηλυκό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β΄ κλίση

captivus, -a, -um

longus, -a, -um (Συγκριτικός: longior, longior, longius, Υπερθετικός: longissimus, -a, -um)

infestus, -a, -um (Συγκριτικός: infestior, infestior, infestius, Υπερθετικός: infestissimus, -a, -um)

liber, -a, -um (Συγκριτικός: liberior, liberior, liberius, Υπερθετικός: liberrimus, -a, -um)

miser, -a, -um (Συγκριτικός: miserior, miserior, miserius, Υπερθετικός: miserrimus, -a, -um)

immaturus, -a, -um (Δεν έχει παραθετικά)

Γ΄ κλίση

infelix, -x, -x (Συγκριτικός: infelicior, infelicior, infelicius, Υπερθετικός: infelicissimus, -a, -um)

minax, -x, -x (Συγκριτικός: minacior, minacior, minacius, Υπερθετικός: minacissimus, -a, -um)

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

tuus, tua, tuum (κτητική, Β΄ προσώπου)

ego (προσωπική, Α΄ προσώπου)

qui, quae, quod (αναφορική)

meus, mea, meum (κτητική, Α΄ προσώπου)

hic, haec, hoc (δεικτική)

tu (προσωπική, Β΄ προσώπου)

ille, illa, illud (δεικτική)

nihil (αόριστη ουσιαστική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

populor, populatus sum, populāri (αποθετικό)

oppugno, oppugnavi, oppugnatum, oppugnāre

2η Συζυγία

video, vidi, visum, vidēre

habeo, habui, habitum, habēre

maneo, mansi, mansum, manēre

3η Συζυγία

traho, traxi, tractum, trahere

gigno, genui, genitum, gignere

alo, alui, altum/alitum, alere

ingredior, ingressus sum, ingredi* (αποθετικό)

cado, cecidi, casum, cadere

succurrit, succurrit, succursum, succurrere (απρόσωπο)

pario, peperit, partum, parere*

morior, mortuus sum, mori* (αποθετικό)

patior, passus sum, pati* (αποθετικό)

pergo, perrexi, perrectum, pergere

4η Συζυγία

venio, veni, ventum, venire

pervenio, perveni, perventum, pervenire

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, -, esse

possum, potui, -, posse

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

primum (Θετικός: (prae), Συγκριτικός: prius, Υπερθετικός: primum / primo)

deinde

qui

cur

iam

diu (Συγκριτικός: diutius, Υπερθετικός: diutissime)

contra

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

ad + αιτιατική

in + αφαιρετική / αιτιατική

intra + αιτιατική

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

et (συμπλεκτικός)

ut (συμπερασματικός)

quamvis (παραχωρητικός)

cum (χρονικός)

ac (atque) (συμπλεκτικός)

-que (συμπλεκτικός)

ergo (συμπερασματικός)

nisi (υποθετικός)

neq (συμπλεκτικός)

at (αντιθετικός)

aut (διαζευκτικός)

si (υποθετικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Num ad hostem veni: Κύρια ευθεία ερωτηματική πρόταση, απλή, ολικής αγνοίας, εισάγεται με το ερωτηματικό μόριο *num*, γιατί περιμένουμε αρνητική απάντηση. Πρόκειται για ρητορική ερώτηση. Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου και εκφράζει πραγματική κατάσταση.

veni: ρήμα.

(*ego*): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

ad hostem: εμπρόθετος προσδιορισμός της εχθρικής κατεύθυνσης σε πρόσωπο στο *veni*.

et captiva in castris tuis sum?: Κύρια ευθεία ερωτηματική πρόταση, απλή, ρητορική, ολικής αγνοίας, συνδέεται παρατακτικά συμπλεκτικά με την προηγούμενη πρόταση με το σύνδεσμο *et*. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα και εκφράζει πραγματική κατάσταση.

sum: ρήμα.

(*ego*): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

captiva: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο *ego*.

in castris: εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο *sum*.

tuis: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *castris*.

In hoc me longa vita et infelix senecta traxit,: Κύρια ευθεία ερωτηματική πρόταση, απλή, ρητορική, ολικής αγνοίας, δεν εισάγεται με κάποιο μόριο για να δοθεί έμφαση. Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου και εκφράζει πραγματική κατάσταση.

traxit: ρήμα.

vita et senecta: υποκείμενα του ρήματος συνδέονται παρατακτικά συμπλεκτικά με τον σύνδεσμο et.

longa: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο vita.

infelix: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο senecta.

me: αντικείμενο ρήματος.

in hoc: εμπρόθετος προσδιορισμός κατάστασης στο traxit.

ut primum exsulem deinde hostem te viderem? δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση· εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ut επειδή είναι καταφατική· προηγείται η επιτακτική φράση in hoc. Εκφέρεται με υποτακτική (το συμπέρασμα στη λατινική θεωρείται υποκειμενική κατάσταση)· συγκεκριμένα εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (viderem) γιατί το ρήμα της κύριας είναι ιστορικού χρόνου (traxit) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν· Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή της εμφάνισής του στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

viderem: ρήμα.

(ego): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

te: αντικείμενο ρήματος.

exsulem, hostem: κατηγορούμενα στο αντικείμενο te.

primum: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο viderem.

deinde: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο viderem.

Qui potuisti populari hanc terram: Κύρια ευθεία ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, ρητορική, εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα qui. Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου και εκφράζει πραγματική κατάσταση.

potuisti: ρήμα.

(tu): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

populari: αντικείμενο ρήματος και τελικό απαρέμφατο.

(tu): εννοούμενο υποκείμενο απαρεμφάτου (ταυτοπροσωπία).

terram: αντικείμενο απαρεμφάτου.

hanc: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο terram.

qui: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο potuisti.

quae te genuit: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο terram ` εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quae, εκφέρεται με οριστική (genuit) γιατί εκφράζει το πραγματικό, συγκεκριμένα με οριστική παρακειμένου, γιατί αναφέρεται στο παρελθόν.

genuit: ρήμα.

quae: υποκείμενο ρήματος.

te: αντικείμενο ρήματος.

atque aluit: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο terram `συνδέεται παρατακτικά συμπλεκτικά με την προηγούμενη πρόταση, εκφέρεται με οριστική (aluit) γιατί εκφράζει το πραγματικό, συγκεκριμένα με οριστική παρακειμένου, γιατί αναφέρεται στο παρελθόν.

aluit: ρήμα.

(quae): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

(te): εννοούμενο αντικείμενο ρήματος.

Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? Κύρια ευθεία ερωτηματική πρόταση, απλή, ρητορική ολικής αγνοίας, δεν εισάγεται με κάποιο μόριο για να δοθεί έμφαση. Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου και εκφράζει πραγματική κατάσταση.

cecidit: ρήμα.

ira: υποκείμενο ρήματος.

tibi: δοτική προσωπική ηθική από το cecidit.

ingredienti: χρονική μετοχή συνημμένη στη δοτική προσωπική.

tibi: υποκείμενο μετοχής.

fines: αντικείμενο στη μετοχή ingredienti.

patriae: γενική κτητική στο fines.

Quamvis infesto et minaci animo perveneras: δευτερεύουσα παραχωρητική πρόταση, εκφράζει μια υποθετική κατάσταση που κι αν δεχθούμε ότι αληθεύει δεν αναιρεί το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Εισάγεται με τον παραχωρητικό σύνδεσμο quamvis, γιατί ακολουθούν τα επίθετα infesto et minaci, εκφέρεται με οριστική παρά τον κανόνα (quamvis + υποτακτική). Η σύνταξη quamvis + οριστική ισοδυναμεί με quamquam + οριστική και είναι μετακλασική, η οριστική perveneras είναι χρόνου υπερσυντελικού, γιατί αναφέρεται στο παρελθόν.

perveneras: ρήμα.

(tu): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

animo: αφαιρετική του τρόπου στο perveneras.

infesto et minaci: ομοιόπτωτοι, επιθετικοί προσδιορισμοί στο animo, συνδέονται συμπλεκτικά με τον σύνδεσμο et.

cur,...,tibi non succurrit: Κύρια ευθεία ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, ρητορική, εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα cur. Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου γιατί εκφράζει πραγματική κατάσταση.

succurrit: ρήμα, εδώ απρόσωπο.

«intra illa moenia domus ac penates mei sunt, mater coniunx liberique»: η πρόταση λειτουργεί νοηματικά ως υποκείμενο του ρήματος.

tibi: δοτική προσωπική από το succurrit.

cur: επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο succurrit

cum in conspectu Roma fuit: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση· εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο *cum* (μας απασχολεί από χρονική άποψη)· εκφέρεται με οριστική παρακειμένου (*fuit*), γιατί αναφέρεται το παρελθόν και εκφράζει το πραγματικό.

fuit: ρήμα.

Roma: υποκείμενο ρήματος.

in conspectu: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης στο *fuit*.

«*intra illa moenia domus ac penates mei sunt, mater coniunx liberique*»: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική ενεστώτα και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

sunt: ρήμα.

domus ac penates, mater coniunx liberique: υποκείμενα ρήματος.

mei: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *penates*.

intra moenia: εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου στο *sunt*.

illa: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *moenia*.

Ergo, ..., Roma non oppugnaretur: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με δυνητική υποτακτική παρατατικού και αποτελεί την απόδοση στην υποθετική πρόταση που ακολουθεί.

non oppugnaretur: ρήμα.

Roma: υποκείμενο ρήματος.

ego nisi reperissem,: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση, εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο nisi, επειδή είναι αρνητική και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού. Ο υποθετικός λόγος που σχηματίζεται είναι: **Υπόθεση:** nisi reperissem (υποτακτική υπερσυντελικού) **Απόδοση:** ...non orrugnaretur (υποτακτική παρατατικού) και δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού με υπόθεση στο παρελθόν και απόδοση στο παρόν.

reperissem: ρήμα.

ego: υποκείμενο ρήματος.

(te): εννοούμενο αντικείμενο ρήματος.

nisi filium haberem,: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση, εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο nisi, επειδή είναι αρνητική Ο υποθετικός λόγος που σχηματίζεται είναι: **Υπόθεση:** nisi haberem (υποτακτική παρατατικού) **Απόδοση:** essem (υποτακτική παρατατικού) και δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού στο παρόν.

haberem: ρήμα

(ego): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

filium: αντικείμενο ρήματος

libera in libera patria mortua essem.: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με δυνητική υποτακτική παρατατικού και αποτελεί την απόδοση στην υποθετική πρόταση που αναφέρθηκε.

essem: ρήμα

(*ego*): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

libera: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο *ego*

mortua: επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου στο εννοούμενο υποκείμενο *ego*.

in patria: εμπρόθετος προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στο *essem*.

libera: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *patria*.

Ego nihil iam pati possum.: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική ενεστώτα και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

possum: ρήμα.

ego: υποκείμενο ρήματος.

pati: αντικείμενο ρήματος και τελικό απαρέμφατο.

ego: υποκείμενο απαρεμφάτου (ταυτοπροσωπία).

nihil: αντικείμενο απαρεμφάτου.

iam: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο *possum*.

nec diu miserrima futura sum: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (περιφραστικής συζυγίας) και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

futura sum: ρήμα.

(*ego*): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

miserrima: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο *ego*.

diu: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο *futura sum*.

at contra hos, ..., aut immatura mors aut longa servitus manet: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική ενεστώτα και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

manet: ρήμα.

aut mors aut servitus: υποκείμενα ρήματος, συνδέονται με τους διαζευκτικούς συνδέσμους *aut...aut*.

immatura: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *mors*.

longa: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *servitus*.

hos: αντικείμενο ρήματος.

contra: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο *manet*.

si pergis: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση, εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο si, επειδή είναι καταφατική. Ο υποθετικός λόγος που σχηματίζεται είναι: **Υπόθεση:** si pergis (οριστική ενεστώτα) **Απόδοση:** manet (οριστική ενεστώτα) και δηλώνει ανοικτή υπόθεση στο παρόν.

pergis: ρήμα.

(tu): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος.

Ημερομηνία τροποποίησης: 05/03/2012